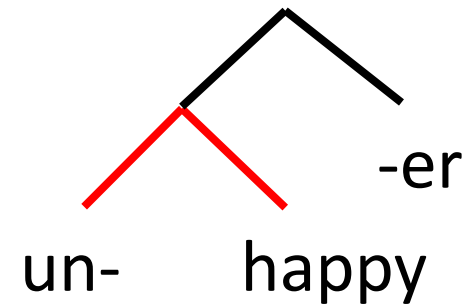
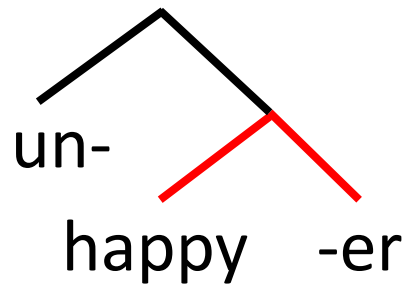

Bracketing paradoxes

morfologie: [un[[happy]er]]

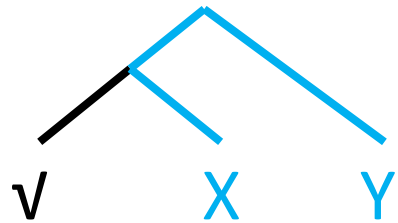
sémantika: [[un[happy]]er]

Komplexita

kumulativní morfém

$\langle A, X+Y \rangle$

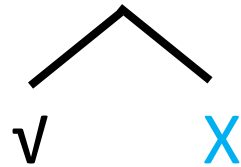

morfémy: v-A

forma: [vA]

nulový morfém

$\langle \emptyset, X \rangle$

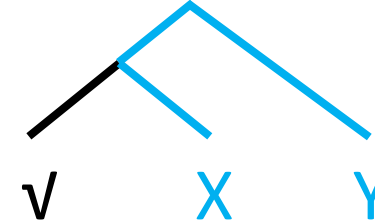

morfémy: v- \emptyset

forma: [v]

nulový kumulativní m.

$\langle \emptyset, X+Y \rangle$

morfémy: v- \emptyset

forma: [v]

Komplexita a lexikální třídy

muž-ů

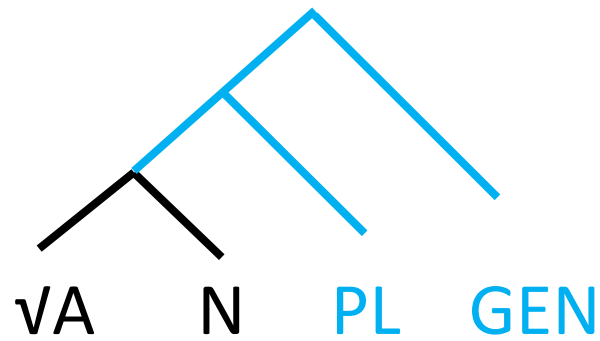
[[muž_N]-ů]

kost-í

[[kost_N]-í]

žen-∅

[[žen_N]-∅]

hlup-ák-ů

[[[hlup_A]-ák_N]-ů]

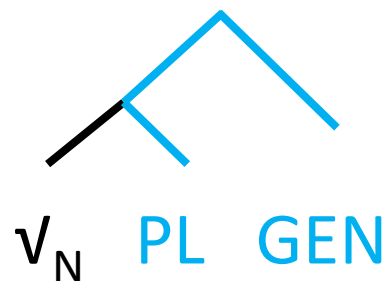
hloup-ost-í

[[[hloup_A]-ost_N]-í]

slab-in-∅

[[[slab_A]-in_N]-∅]

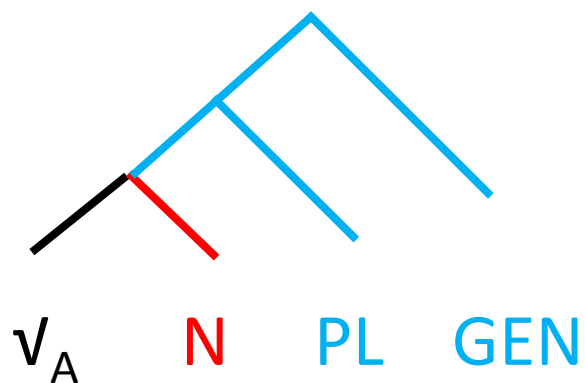
Derivační vs. flexivní morfologie

muž-ů

kost-í

žen-∅

hlup-ák-ů

hloup-ost-í

slab-in-∅

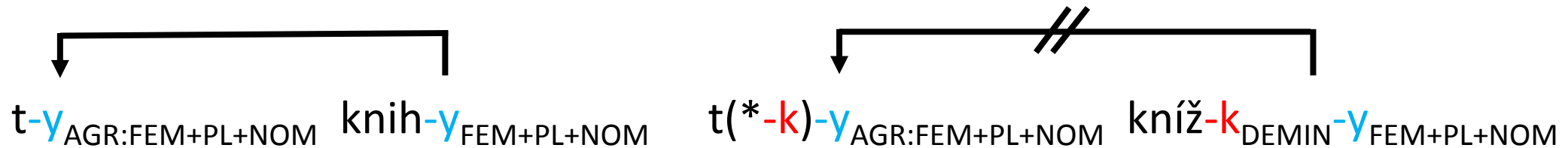
Vlastnosti flexe: produktivita

- flexe se aplikuje na všechny lexémy v rámci určité třídy

lexém	tvar lexému (Gsg)	lexém	lexém
les	les-a	les	les-ník/les-ák
sad	sad-u	sad	sad-ař
strom	strom-u	strom	---

Vlastnosti flexe: interakce se syntaxí

- shoda (Agr(eement)): kopírování flexe v syntaktických strukturách

- pád: závislost na syntaktickém kontextu

*číst knih-u*_{Acc}

*číst kníž-k-u*_{Acc}

*knih-a*_{Nom} je čtena

*kníž-k-a*_{Nom} je čtena

Obj tranzitivního slovesa

→ Acc

Subj pasivního slovesa

→ Nom

Vlastnosti flexe: pozice ve slově

derivační morfémy jsou typicky blíže kořeni než **flexivní** morfémy

climb-er-s

v_V -N_{Agens}-PL

**climb-s-er*

lézt-PL-N_{Agens}

lez-c-i

v_V -N_{Agens}-PL+Nom

**lez-i-c*

v_V -PL+Nom-N_{Agens}

Plurál v němčině: Bücherregal

AGR:SG

SG

alt-es

Regal

alt-es

Buch

AGR:PL

PL

alt-e

Regal-e

schwarzlackierte Bücherregale

alt-e

Büch-er

schwarz(*-e)-lackiert-e Büch-er-regal-e

kontextový

inherentní

Typy flexe: inherentní vs. kontextová

inherentní flexe

- periferie i vnitřek slova
- pravidelná i nepravidelná forma
- lexikalizace významu

(*Geld* – *Geld-er* ‚peníze‘ – ‚fin. zdroje‘)

kontextová flexe

- periferie slova
- pravidelná forma

→ tentýž gramatický rys může být zároveň součástí inherentní i kontextové flexe

Čeština: inherentní plurál

SG	PL	ADJ
člověk	lid-é	lid-sk-ý
přítel	přátel-é	přátel-sk-ý

člověk – *lid* = supletivní kořeny

přítel – *přátel* = ablaut

Čeština: kontextový plurál

$T-i_{PL}$ $naš-i_{PL}$ $nov-í_{PL}$ $soused-i_{PL}$ $maj-í_{PL}$ *hezký byt.*

$AGR:PL$ - modifikátory se shodují s hlavou NP : [ti naši noví sousedí]_{NP}

- hlava VP [mají hezký byt]_{VP} se shoduje s hlavou subjektové NP

vykání:

Vy_{PL} $js-te_{PL}$ $nemocn-í_{PL}$

Subj: forma = PL (*vy* x *ty*)

význam = PL (více adresátů)

Vy_{PL} $js-te_{PL}$ $nemocn-á_{SG}$

Subj: forma = PL (*vy* x *ty*)

význam = SG (jeden adresát)

Flexivní rysy a lexikální třídy

- flexivní rysy jsou tradičně spojovány s jednotlivými lexikálními třídami

Jména (N)

Slovesa (V)

Adjektiva (A)

rod

čas

stupeň

číslo

způsob

shoda

pád

aspekt

definitnost

shoda

Flexivní rysy a jejich realizace

- tradiční pohled: jazyk má flexivní rys X, jestliže X systematicky vyjadřuje morfologickými formami

čeština

Michal kopl Petra.

Petr kopl Michala.

On ho kopl.

angličtina

Michael kicked Peter.

Peter kicked Michael.

He kicked him.

Flexe? Derivace?

zkouš-e-n-í	zkouš-k-a	verbální substantiva
čt-e-n-í	čet-b-a	- produktivní tvoření
hon-ě-n-í	hon-Ø-Ø	- verbální vlastnosti
ježd-ě-n-í	jízd-Ø-a	reflexivita: modlení se x modlitba (*se)
nič-e-n-í	---	aspekt: čtení/pře-čtení x (*pře-)četba
plaz-e-n-í	---	obsloužení/obsluhování x obsluha

Škály flexivních rysů

V_{finitní}

V_{nefinitní}

N_{Verbální}

N

(po-)modlíš se

(po-)modlit se

(po-)modlení se

modla

aspekt

aspekt

aspekt

rod, číslo, pád

reflexivita

reflexivita

reflexivita

čas

rod, číslo, pád

AGR: 2Sg